



שנתון התנועה הקיבוצית נתיבי שנת 2014

נוספר 13



שנתון התנועה הקיבוצית

מספר 13

נתוני שנת 2014

עריכה ויעוץ מקצועי: רו"ח אסנת כהן, מנהלת מחלקה מקצועית, ברית פיקוח
עיצוב והפקה: צ'וקה סטודיו לעיצוב גרפי, טל גולדנברג-קרן
צילומים: רזי יהל, מאגר תמונות

סיוע טכני:
רפי דמארי - ברית פיקוח
רחל בורושק - התאחדות חקלאי ישראל
אגף רכזים - התנועה הקיבוצית



תוכן עניינים



07 הפעילות
הכלכלית

04 פתח דבר - ניר מאיר,
מזכ"ל התנועה הקיבוצית



13 מקורות הכנסה
עיקריים

05 מאין ולאן - דגן לוין,
מרכז ענף כלכלה

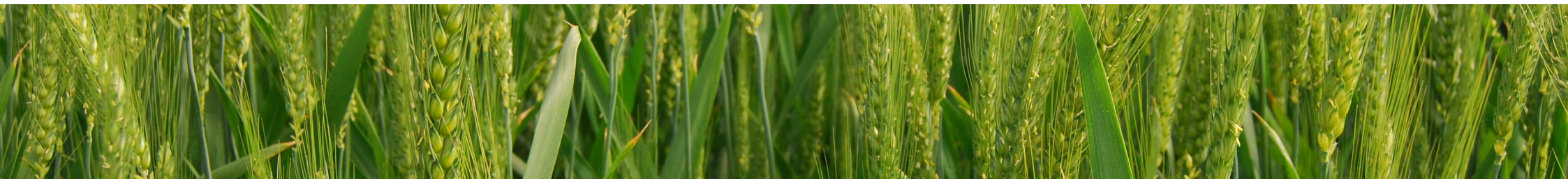


25 דמוגרפיה

06 מבוא



29 אורחות
חיים



פתח דבר - ניר מאיר, מזכיר התנועה הקיבוצית

מרכיב מרכזי במבנה הכלכלי שלנו היא השיטה הקואופרטיבית איתה אנחנו מזוהים ואותה אנחנו מקדמים. שמירת הנכסים ואמצעי הייצור המשותפים יבטיחו את שימור איכות ורמת החיים לה אנחנו שואפים, לצד הגברת הביטחון האישי והתעסוקתי של כל אחת ואחד מאיתנו, חברי התנועה הקיבוצית.

עוד עבודה רבה לפנינו. אם נמשיך לנהוג באחריות ובזהירות הראויה, תוך ניצול הזדמנויות ויוזמה, שמאפיינת אותנו משחר קיומנו, אין לי ספק שנוביל את התנועה הקיבוצית חזרה למקומה הטבעי - בחוד החנית של המשק והחברה הישראלית, דוגמה ומופת לחברה סולידרית, משתפת, הדואגת לחבריה ומבטיחה את עתידה במו ידיה ובמעשיה.

יישר כוח לכל העוסקים במלאכה.

הנתונים הכלכליים המפורטים בחוברת זו מסכמים פעילות כלכלית ענפה של התנועה הקיבוצית בשנת 2014. שנה המסמלת את יציאת הקיבוצים מהסדר החובות ארוך השנים לדרך חדשה. משוחררים מעול ההסדר, הייתה שנת 2014 שנת הזדמנות ועשייה.

היום אנחנו חזקים יותר, יציבים יותר, מאוזנים יותר תקציבית ובטוחים הרבה יותר ביכולתנו להמשיך ולהתקיים ברווחה וביטחון כלכלי. זוהי תוצאה של עבודה רבה, שבה לוקחים חלק רבים וטובים מבינינו. זו גם הזדמנות לומר תודה לעושים במלאכה.

התנועה הקיבוצית הינה 260 קיבוצים המסמנים את גבולות המדינה, שומרים עליה ומעבדים את אדמותיה. כשני מיליון דונם של אדמות מעובדות, המהווים כ-50% משטחי החקלאות הישראלית, מעובדים עד המ"ר האחרון בידי חקלאי הקיבוצים. גם בשנה זו סיפקנו, לכל מי שצריך, את ההוכחה הטובה ביותר לחשיבות ההתיישבות העובדת לאורכה ולרוחבה של הארץ.

לצד החקלאות, המשכנו לפתח ולחזק את ענפי התעשייה המגוונים. התעשייה הקיבוצית מצליחה, צומחת ומפתחת יוזמות חדשות וצופה פני עתיד. נכון להיום, התעשייה הקיבוצית היא המעסיק הגדול ביותר בפריפריה עם למעלה מ-50,000 מועסקים בלמעלה מ-240 מפעלים. אנחנו אחראיים ל-9% מהייצור התעשייתי של המדינה ולכ-30% מהייצוא המסורתי. זו גאוה גדולה ובצידה אחריות כבדה. זהו מקור כוחנו, שיש בו להבטיח את היציבות הכלכלית והחברתית של הפרט, של הקיבוץ הבודד ושל התנועה כולה.

סיכום שנת 2014, ונתונים הקיימים בידינו בנוגע לשנת 2015 מעידים, כי מגמת התנופה צפויה להמשיך. יחד עם זאת, חובה עלינו להמשיך ולפעול באחריות ובזהירות המתבקשים נוכח הסתבכויות העבר, שאך לא מזמן יצאנו מהן. אני מאמין, כי שדרת הניהול הכלכלי של התנועה עצמה, של הקיבוצים ושל המפעלים השונים מודעת לכובד האחריות מצד אחד ולהזדמנויות העסקיות מן העבר השני וכי יחד, בעבודה משותפת נצליח לנווט את הכלכלה הקיבוצית קדימה להמשך הצלחות וליצירת חוסן כלכלי וחברתי, שיבטיח את המשך ביסוסה של התנועה הקיבוצית.

ניר מאיר
מזכ"ל התנועה הקיבוצית
דצמבר 2015



של הכלכלה הקיבוצית ושל כלכלת הקיבוצים.

השנה, הרחבנו והעמקנו את הניתוח הכלכלי בשנתון בפרקי "דמוגרפיה" ו"אורחות חיים", על מנת לקבל תמונה רחבה וכוללת יותר על מגמות ותמורות בכלכלה, בחברה ובדמוגרפיה הקיבוצית.

כפי שראינו בשנתונים הקודמים, הצמיחה הכלכלית המרשימה של הכלכלה הקיבוצית בעשור הראשון של המאה ה-21 התמתנה בשנים האחרונות, אך ממשיכה לצמוח באופן מתון. בפרט, בשנתיים האחרונות צמח הרווח התפעולי המצרפי בשיעור שנתי של מעל ל-10% ונרשם קיטון עקבי ודרמטי במספר הקיבוצים, שמצבם הכלכלי חלש על פי המדד המשולב, שפותח על ידי כלכלני ברית פיקוח.

במקביל ניכרת צמיחה דמוגרפית הולכת וגוברת, על אף הקשיים שמערימים מוסדות המדינה, בבחינת "וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ" (שמות, פרק א', פסוק י"ב); נראה, כי הסדרת כללי המשחק עם רשות מקרקעי ישראל תשחרר ביקוש כבוש לבנייה ותגביר את קצב הצמיחה הדמוגרפית.

אני מבקש להודות לכל העוסקים במלאכה ובראשם למחלקה המקצועית בברית פיקוח ולמנהלת המחלקה ר"ח אסנת כהן, שערכו את השנתון, ולכל הגורמים שסייעו בעריכתו - התאחדות חקלאי ישראל, איגוד התעשייה הקיבוצית, עובדי אגף כלכלה, המחלקה הדמוגרפית והרכזים.

וכשההשקעה מפסידה, יורדים לטמיון "כספי יתומים ואלמנות", ועל פי רוב כדי להצילה מוזרם כסף טוב אחרי כסף רע, שגם הוא הולך לאבדון?

אז מדוע בכל זאת נדרשים הקיבוצים ומנהלי הקיבוץ לצמוח ולגדול?

נדמה, שיש לכך סיבות רבות, בעיקר כלכליות אך גם פסיכולוגיות, וביניהן העדר נכסים מספיקים לקיום מערכות העזרה ההדדית והפעילות המשותפת; החשש מקיטון בהיקף הנכסים בהעדר גידול וצמיחה, שכן בעולם הדינמי בו אנו חיים סטגנציה מובילה לנסיגה; הגידול ברמת החיים ובציפיות לגידול ברמת החיים - ועוד סיבות רבות וטובות שקצרה היריעה לפרטן.

אך ביסודו של דבר, דומה, כי הסיבה היסודית מתחברת בחזרה למשפט הפתיחה: אופייה החמקמק של הדת הקפיטליסטית, שקיבעה בעולמנו מושגים בלתי ניתנים להכנעה כמו תחרות, צריכה, וצמיחה; מי שלא יכנס למרוץ העכברים יצפה בעיניים כלות בשכניו מתקדמים וצומחים, ויאבד בכך את כושר התחרות ואת האטרקטיביות שלו; ועל כן כולנו סובבים במעגל השוטה של צמיחה וגידול.

אם כן, האם הקיבוצים צומחים? האם הכלכלה הקיבוצית צומחת? (גם) כדי לענות על שאלה זו, מוצג לפניכם שנתון התנועה הקיבוצית מספר 13 לשנת 2014, המופק על ידי אגף הכלכלה של התנועה הקיבוצית, שמטרתו לצייר תמונה כוללת

בספרו "ההיסטוריה של המחר" מספק פרופ' יובל נח הררי הגדרה מעניינת ל"דת הקפיטליסטית". לשיטתו "תפיסת העולם הקפיטליסטית מושתת על הרעיון שצמיחה [כלכלית] היא ערך עליון.. הקפיטליזם מנפנף בצמיחה כפתרון לאינספור דילמות אחרות העומדות בפנינו.. הקפיטליזם מציע לצמוח וכך יהיה גם לביטחון וגם לחינוך.. שניים אוחזין בטלית. זה אומר כולה שלי. וזה אומר כולה שלי. אומר הקפיטליזם: הי, חברה, למה לריב? תייצרו עוד טלית ושלום על ישראל...". הררי מבחין בין הקפיטליזם כדת לקפיטליזם כתאוריה כלכלית, ואפשר שהגדרתו מתייחסת יותר למנגנוני הפעולה של השיטה הקפיטליסטית ול"רזון דטרה" שלה, שאפשרו לה לכבוש בסערה את העולם.

כך או כך, כיצד מתייחסת כלכלת הקיבוץ, הכלכלה הסוציאליסטית/סוציאל-דמוקרטית/קואופרטיבית, שברא הקיבוץ, ל"מולך הצמיחה"? האם ההיגיון הזה תופס גם אצלנו? כפוי עלינו? האם קיבוץ חייב להתפתח ולצמוח כלכלית? האם אינו יכול להגדיר לעצמו יעד של נכסים, שהתשואה עליהם מספיקה כדי לקיים את מערכות העזרה ההדדית והפעילות המשותפת, ולצאת מ"מרוץ העכברים" הסיזיפי והבלתי אפשרי, שבו כל פסגה נכבשת מהווה את נקודת היציאה לפסגה הבאה?

יתר על כן, כידוע, צמיחה כלכלית מחייבת השקעה, והשקעה - בוודאי השקעה שיעודה תשואה גבוהה - טומנת בחובה מרכיב של סיכון, שעל פי הסטטיסטיקה גם מתמשך ברוב המקרים;



שנתון התנועה הקיבוצית מספר 13 מציג את תמונת המצב ונתוני הקיבוצים לשנת 2014.

השנתון כולל 4 פרקים:

הפעילות הכלכלית - אפיוני הפעילות העסקית של המגזר הקיבוצי ותוצאותיה.

מקורות הכנסה עיקריים - תעשייה וחקלאות.

דמוגרפיה - אפיונים דמוגרפיים של אוכלוסיית הקיבוצים.

אורחות חיים - אפיונים כמותיים להיבטים שונים של אורחות החיים, בעיקר כאלה הנגזרים מתהליכי השינוי.

דגשים

הקיבוצים

שנתון התנועה מציג את נתוניהם של קיבוצים ומושבים שיתופיים (לא נכללים בניתוח קיבוצים עירוניים המקיימים זיקה לתנועה).

תעשייה

נתוני התעשייה בשנתון מבוססים על פרסומי איגוד התעשייה הקיבוצית. הנתונים כוללים את מלוא היקף הפעילות של המפעלים, כולל מפעלים ששיעור האחזקות הקיבוציות בהם נמוך מ-50%. יצוין, כי בדוחות הכספיים של הקיבוצים משתקפת תרומתם של מפעלים אלה לקיבוצים בשורת הרווח מתאגידים מוחזקים, אולם המחזור הכולל שלהם אינו נכלל.

חקלאות

נתוני החקלאות בשנתון מבוססים על אומדן, שנערך בסיוע הגב' רחל בורושק מהתאחדות חקלאי ישראל.

אומדן היקף הפעילות של המגזר הקיבוצי

חלק זה של הניתוח מבוסס על הדוחות הכספיים של הקיבוצים, המתייחסים לקבוצה אחידה של קיבוצים. הנתונים מסכמים מעל 70% מהדוחות הכספיים. עבור האומדנים המצרפיים נזקפו נתונים בשיטות סטטיסטיות מקובלות.

בשנים האחרונות חל גידול בפעילות הכלכלית, הנעשית על ידי חברים בעצמאות כלכלית וחברים המפעילים עסקים. קיים קושי רב להעריך באיזו מידה מוצאת פעילות זו את ביטויה בדוחות הכספיים של הקיבוצים.



הפעילות הכלכלית



רווח והפסד מצרפי

דירוג לפי המצב הכלכלי

מחזור הכנסות

רווח תפעולי

הון עצמי

השקעות יצרניות

אומדן רווח והפסד מצרפי (מיליוני ש"ח)

	2012	2013	2014
הכנסות	35,384	35,837	35,684
הוצאות ישירות	24,684	24,730	24,153
הוצאות בגין חברים ואחרים	4,225	4,340	4,478
הוצאות מכירה, הנהלה וכלליות	4,447	4,515	4,491
רווח תפעולי	2,027	2,252	2,561
עלויות מימון	102	134	217
הכנסות אחרות	414	79	1,168
מסים על הכנסה	305	294	289
רווח מתאגידים מוחזקים	452	359	376
רווח נקי	2,486	2,261	3,599

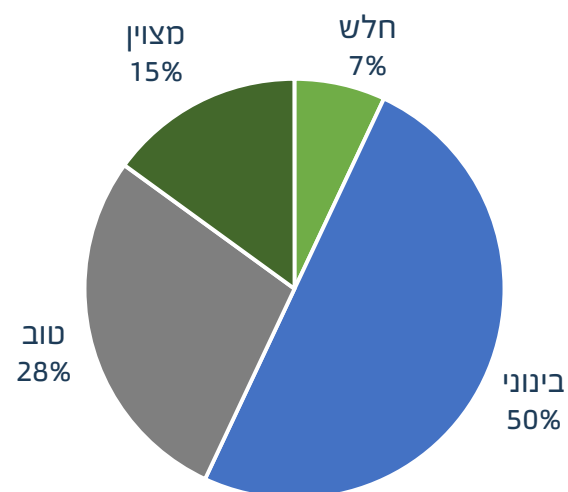
אומדן הרווח וההפסד המצרפי מסכם את כלל פעולותיו העסקיות של הקיבוץ, לרבות תעשייה, חקלאות וענפים אחרים.

התעשייה מהווה את מקור ההכנסה העיקרי של הקיבוצים, כ-70% (לא כולל תאגידים בהיקף אחזקות הקטן מ-50%).

המדד החשוב ביותר הינו הרווח התפעולי, המתקבל לאחר ניכוי הוצאות המחייה של חברי הקיבוץ. ניתן לראות, כי בשנים האחרונות קיימת מגמת יציבות בהכנסות ומגמת שיפור בריווחיות התפעולית הכוללת בקיבוצים.

דירוג הקיבוצים לפי מצבם הכלכלי

לצורך סיווגם של הקיבוצים, בהתאם למצבם הכלכלי, נערך ניתוח של שני פרמטרים פיננסיים חשובים מתוך המאזנים המאוחדים - רווח תפעולי וחוב פיננסי, נטו.



דירוג הקיבוצים לפי מצבם הכלכלי (המשך)

רווח תפעולי - הרווח התפעולי המאוחד בקיבוץ כולל את רווחי כלל הפעילויות מפעילות שוטפת נמשכת, בניכוי כלל ההוצאות ששימשו בייצור ההכנסות - לרבות הוצאות מחייה.

בטווח הארוך, המדד הפיננסי החשוב ביותר לקיומו של כל עסק, לרבות קיבוץ, הינו רווחיות. זאת, כיוון שכל גוף כלכלי ללא יכולת להרוויח - לא ישרוד לאורך זמן.

חוב פיננסי - החוב הפיננסי כולל חוב נושא ריבית לזמן ארוך ולזמן קצר.

חוב פיננסי, נטו - החוב הפיננסי בניכוי נכסים פיננסיים (פקדונות, תיקי השקעות ואמצעים כספיים נזילים אחרים), המצויים בבעלותו של הקיבוץ.

יחס כיסוי - יחס הכיסוי הינו מדד פיננסי, הבוחן את האיתנות הפיננסית של הקיבוץ באמצעות הערכת יכולת הכיסוי של תשלומי החוב הצפויים לקיבוץ ממקורות הרווח התפעולי (לפני הוצאות מימון). דהיינו, רווח תפעולי מחולק בחוב פיננסי, נטו.

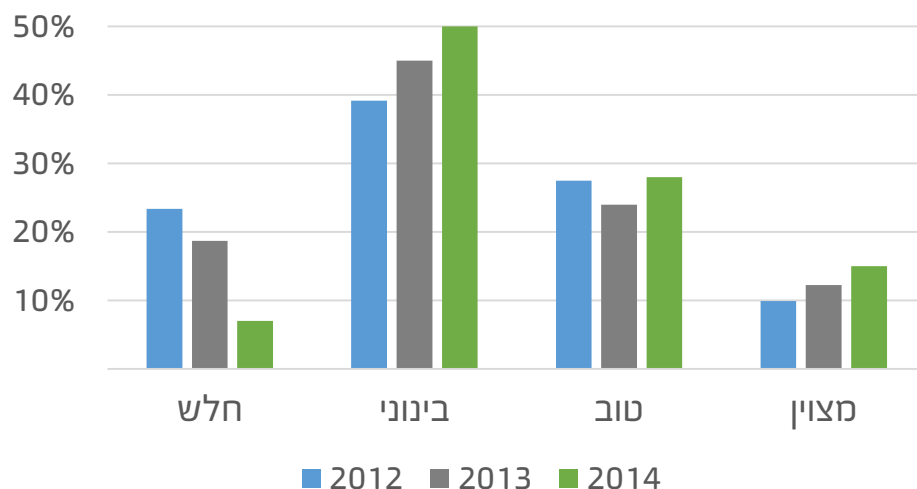
הקריטריונים לדירוג:

מצב כלכלי מצוין - קיבוצים בהם הרווח התפעולי המאוחד הינו מעל 25 מיליון ש"ח בשנה ויחס הכיסוי הינו 20% או יותר.

מצב כלכלי טוב - קיבוצים בהם הרווח התפעולי המאוחד הינו מעל 8 מיליון ש"ח בשנה ויחס הכיסוי הינו 15% או יותר.

מצב כלכלי בינוני - קיבוצים בהם הרווח התפעולי המאוחד הינו מעל 3 מיליון ש"ח או שהרווח התפעולי נמוך מ-3 מיליון ש"ח, אך יחס הכיסוי גדול מ-10%.

מצב כלכלי חלש - קיבוצים בהם הרווח התפעולי המאוחד הינו נמוך מ-3 מיליון ש"ח בשנה ויחס הכיסוי נמוך מ-10%.

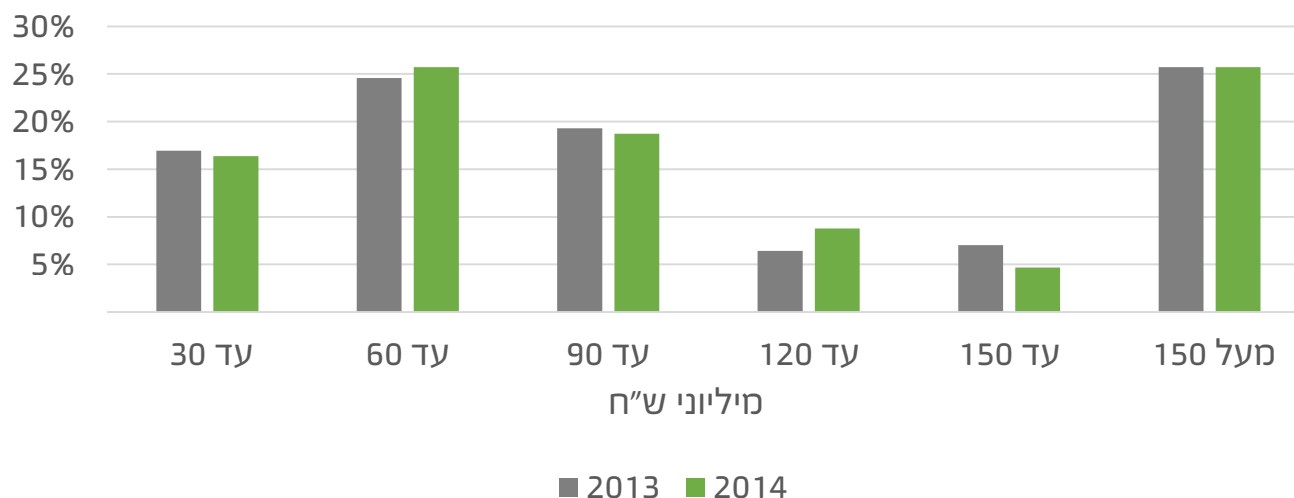


לאורך השנים ניכרת ירידה במספר הקיבוצים, אשר מצבם הכלכלי חלש, ומנגד גידול במספר הקיבוצים אשר מצבם הכלכלי בינוני.

התפלגות הקיבוצים לפי מחזור הכנסות לקיבוץ

כלכלתם של מרבית הקיבוצים - בעלי היקפי פעילות גדולה - מבוססת על תעשייה חזקה ומצליחה.

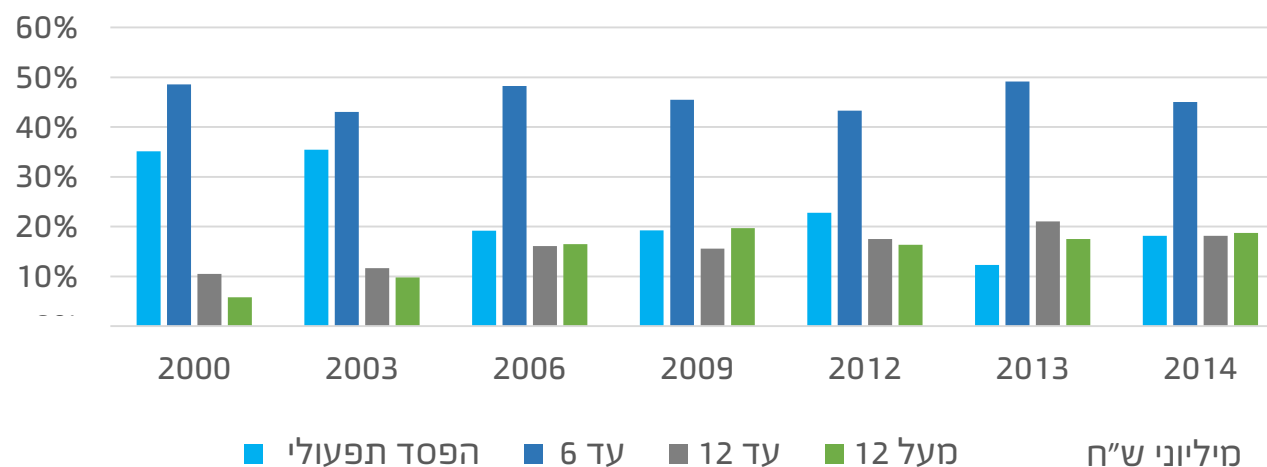
קבוצת הקיבוצים, שבהם היקף הפעילות קטן, כוללת, בין השאר, קיבוצים זעירים, קיבוצים שבהם רמת הפעילות העסקית נמוכה ועיקר הכנסותיהם הן משכר עבודה, קיבוצים שביצעו שיוך נכסים יצרניים, וקיבוצים שבהם משכורות החברים לא עוברות דרך הקיבוץ.



התפלגות הקיבוצים לפי רווח תפעולי לקיבוץ

הרווח התפעולי הינו המדד החשוב ביותר.

בשנים האחרונות ניכרת ירידה מתמשכת במספר הקיבוצים הנמצאים בהפסד תפעולי. מאידך, קיימת יציבות במספר הקיבוצים אשר רווחיותם התפעולית גבוהה (מעל 12 מיליון ש"ח).

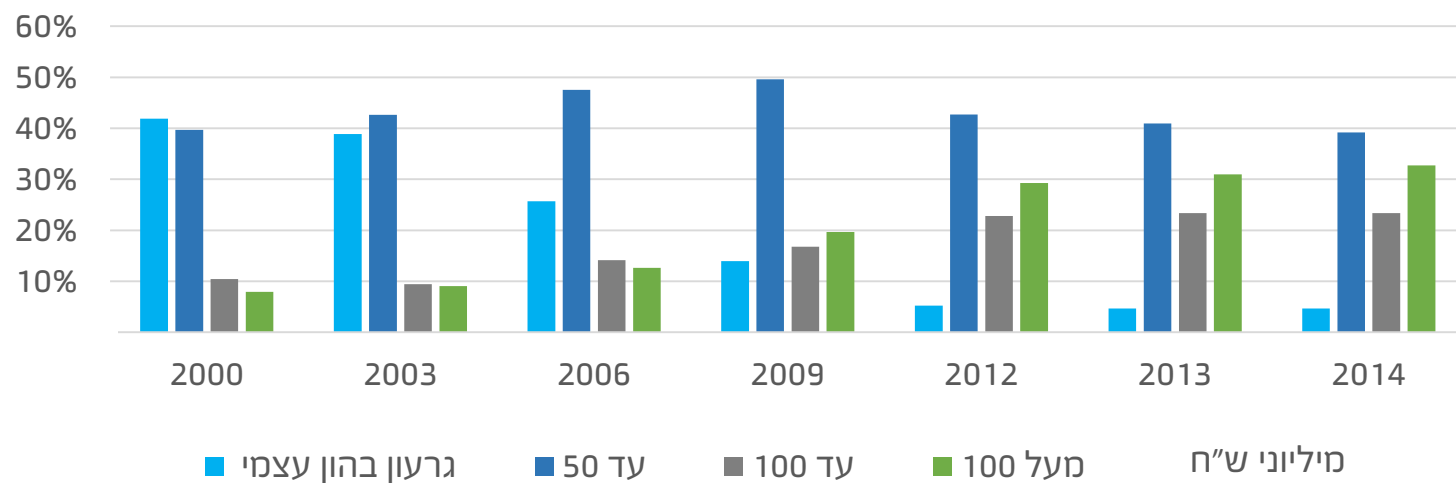


הפעילות הכלכלית

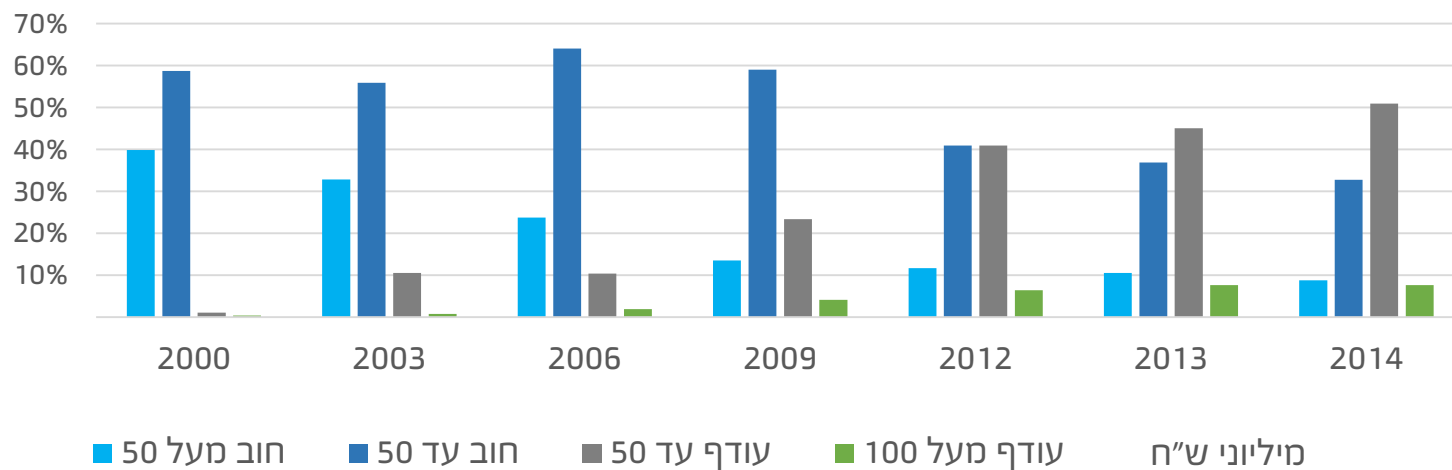
בעשור האחרון גדל בהתמדה ההון העצמי המצרפי של קיבוצי התנועה. מספרם של הקיבוצים בעלי הון עצמי שלילי הולך ויורד בהתמדה.

יצוין, כי התמורות ממכירת אחזקות בתאגידים וההסדרים הפרטניים לקיבוצים בקשיים, היו בעלי השפעה ממשית על הגידול בהון העצמי.

התפלגות הקיבוצים לפי הון עצמי לקיבוץ



התפלגות הקיבוצים לפי נכסים פיננסיים בניכוי התחייבויות פיננסיות לקיבוץ



החוב נטו מוגדר כסך חוב נושא ריבית בניכוי נכסים פיננסיים.

יצוין, כי חוב זה אינו כולל היבטים פנסיוניים, במידה והם אינם רשומים בדוחות הכספיים.

השקעות יצרניות ברכוש (מיליארדי ש"ח)

לאורך השנים ניכרת מגמה של השקעה ברכוש יצרני מעבר לפחת. עובדה זו מאפיינת תהליך של צמיחה - תהליך בו מצויים הקיבוצים בשנים האחרונות.

2000	2003	2006	2009	2012	2013	2014	
1,471	1,107	1,709	1,388	2,007	1,648	2,029	השקעות יצרניות
1,062	1,108	1,095	1,229	1,394	1,415	1,446	פחת יצרני

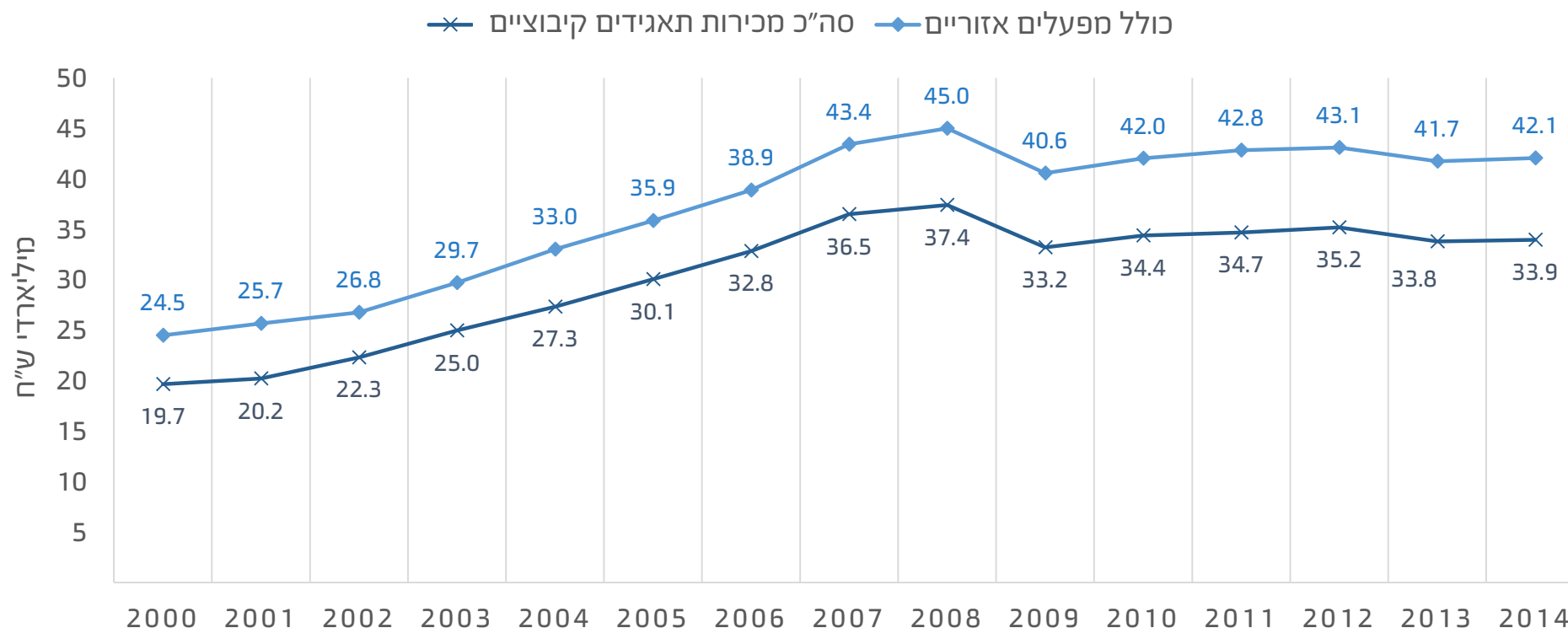


מקורות הכנסה עיקריים



התפתחות המכירות	ערך התפוקה החקלאית
הרווח התפעולי המצרפי	התפוקה הקיבוצית
שיעורי הרווח מסך המכירות	ערך התשומה החקלאית
חלקה של התעשייה הקיבוצית מכלל התעשייה הישראלית	צריכת המים
התפתחות מספר המפעלים	
שינויים במבנה הבעלות	
התפלגות המפעלים לפי היקף הכנסות	

התפתחות המכירות

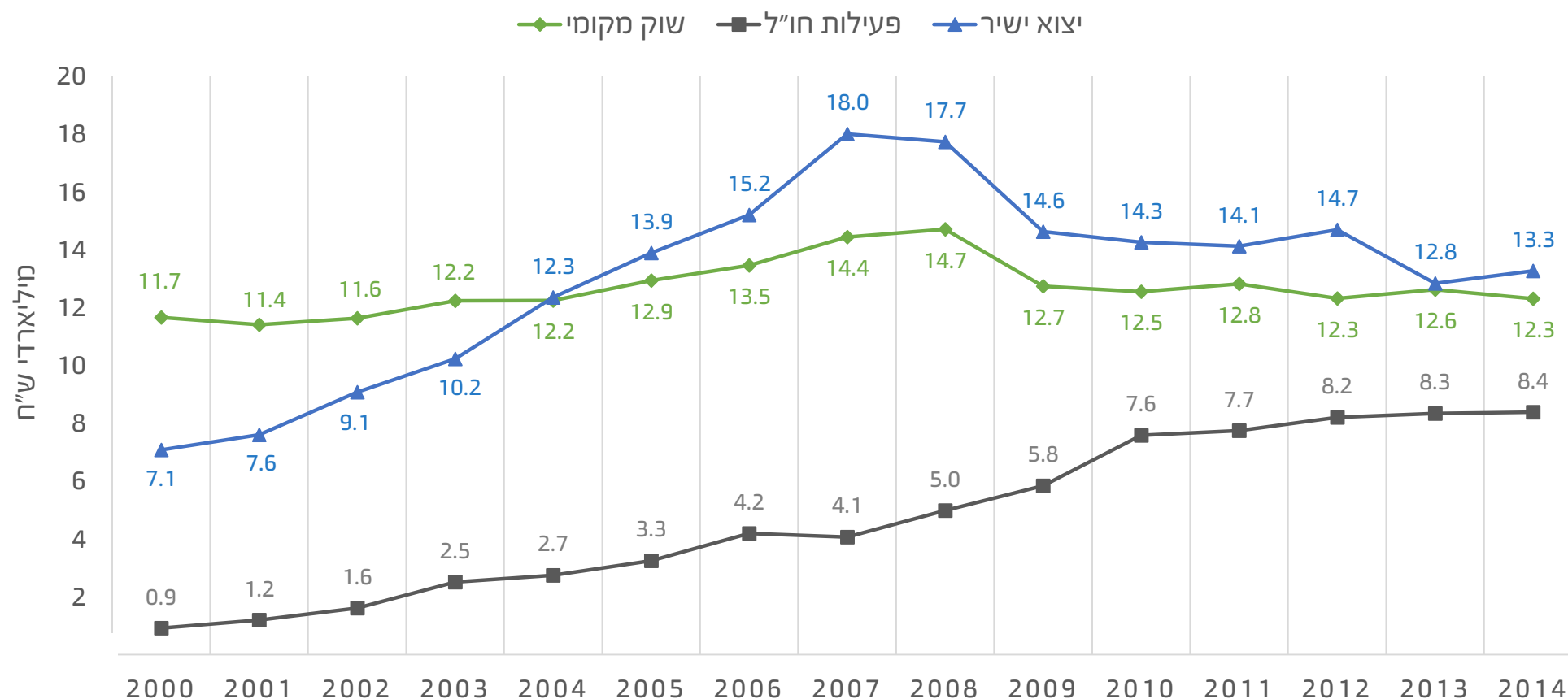


בשנת 2014 הסתכמו מכירות התעשייה הקיבוצית ב-41.6 מיליארד ש"ח, מתוכם 34 מיליארד בתאגידים קיבוציים והשאר במפעלים האזוריים.

שני האפיקים רשמו עליה קלה ביחס ל-2013.

בשנת 2014 נגרעו כ-780 מיליון ש"ח מכירות, זאת עקב מכירת מלוא האחזקות של תאגידים קיבוציים לבעלות חיצונית מלאה.





יצוא ישיר - היצוא הישיר צמח בשנת 2014 ב-3.4%. בניכוי תאגידיים שנגרעו היתה הצמיחה 4.9%. עיקר הצמיחה נובע מפעילותן של 2 חברות. בניכוי תרומתן נרשם גידול של 0.2% בלבד.

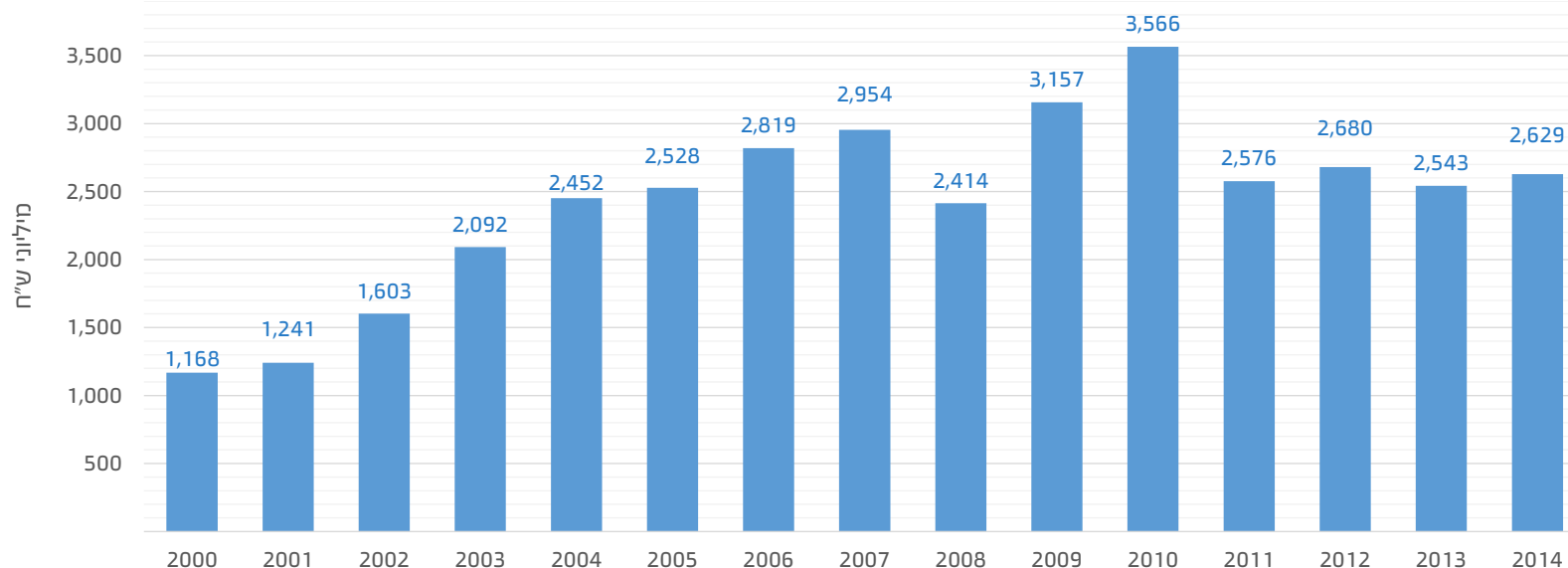
פעילות חו"ל - מאז שנת 2012 נרשמה האטה משמעותית בקצב הגידול של פעילות חו"ל. בשנת 2014 רשמה הפעילות בחו"ל גידול של 0.5% בלבד. בניכוי חברות שנגרעו עמדה הצמיחה באפיק זה 2.5%.

שוק מקומי - מרבית הירידה בשוק המקומי נובעת מתאגידיים שנגרעו (נמכרו לבעלות חיצונית מלאה או נסגרו) בניטרול תרומתם נרשמה ירידה של 0.7% בהיקף השוק המקומי. כלל התעשייה הישראלית רשמה יציבות באפיק זה.

הרווח התפעולי המצרפי (מגמה רב שנתית)

הרווח התפעולי המצרפי עלה בשנת 2014 ב-3.4%, לרמה של 2.6 מיליארד ש"ח, המהווים 7.7% מהמחזור.

מאז שנת 2008 ניתן להבחין בתנודתיות גדולה של הרווח התפעולי המצרפי. תנודתיות זו נובעת ברובה מהשפעתם של התאגידים הגדולים מאוד.



שיעורי הרווח מסך המכירות (מגמה רב שנתית)



23% מהתאגידים סיימו את 2014 עם רווח תפעולי של יותר מ-10%.

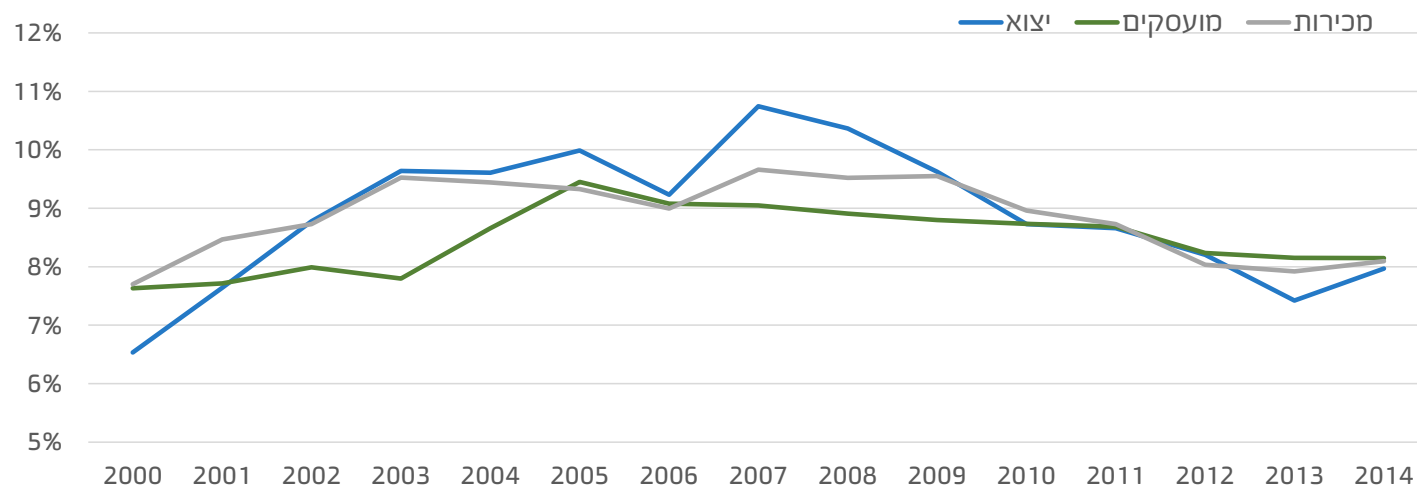
38% מהתאגידים סיימו את 2014 עם רווח תפעולי של פחות מ-6%.

15% מהתאגידים סיימו את 2014 עם רווח תפעולי שלילי.

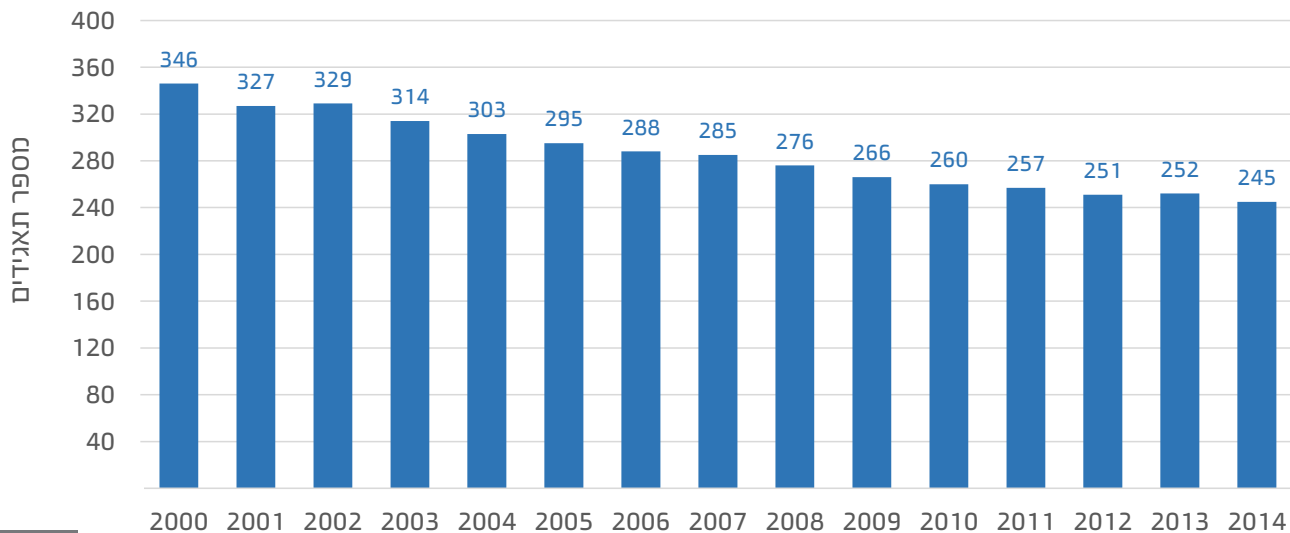
מקורות הכנסה עיקריים

חלקה של התעשייה הקיבוצית מכלל התעשייה הישראלית (באחוזים, ללא פעילות חו"ל)

משקלה של התעשייה הקיבוצית (ללא פעילות חו"ל) עומד על 8% מסך התעשייה הישראלית בסך הפדיון, ביצוא ובמספר המועסקים.



התפתחות מספר המפעלים

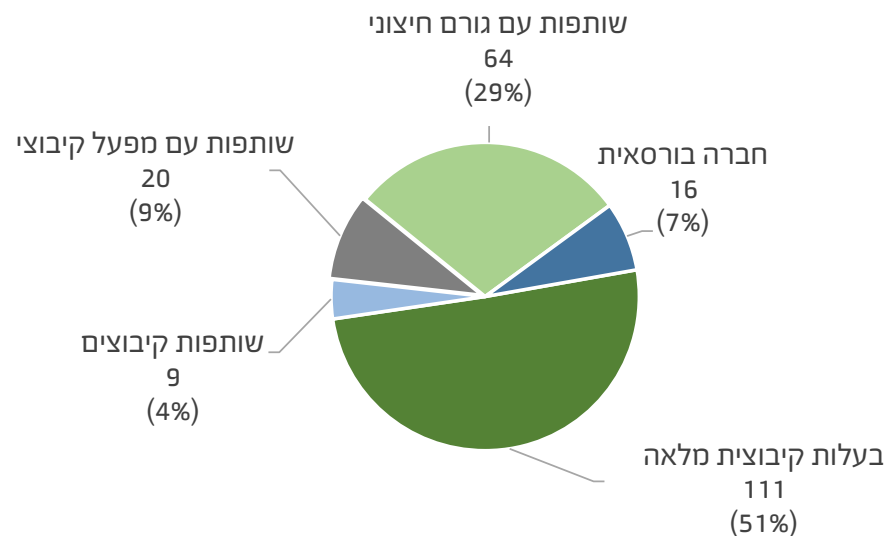


חלק לא מבוטל מהתחדשות התעשייה הקיבוצית נעשה באמצעות רכישת תאגידי בנות. רכישות אלה אינן נרשמות כהגדלת מספר המפעלים.

מנגד, מכירת מלוא הבעלות על תאגידים קיבוציים לגורמים חיצוניים, גורמת לגריעתם מהחישוב הכולל ולכן לירידה במספר התאגידים המדווח. היקף סגירת המפעלים הוא נמוך יחסית. בשנת 2014 נגרעו ממצבת התעשייה הקיבוצית 7 תאגידים.

מן הראוי לציין, שבכלל התעשייה הישראלית קיימת ירידה משמעותית בהיקף הפתיחה של מפעלים חדשים: 2012 - 31 מפעלים חדשים, 2013 - 14 מפעלים חדשים, 2014 - 10 מפעלים חדשים בלבד.

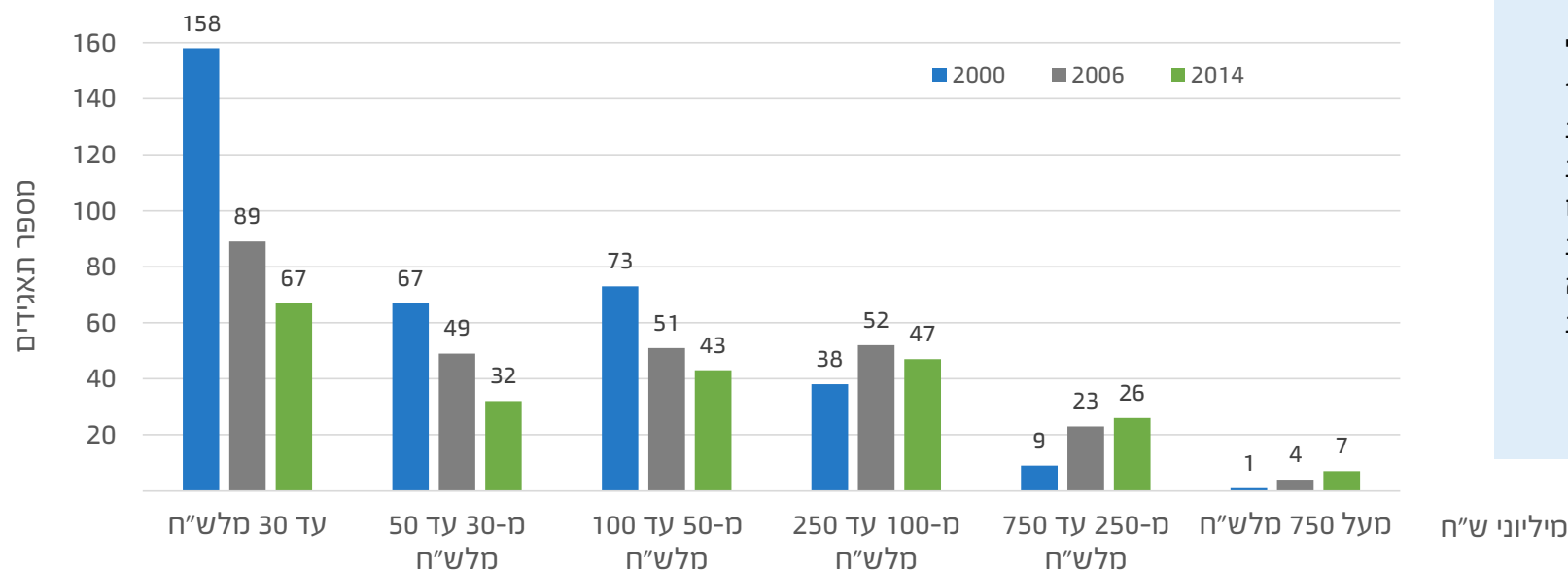
מבנה הבעלות בשנת 2014



תוצאת התהליכים האסטרטגיים שביצעו הקיבוצים להרחבת הבסיס הכלכלי וכן כניסת תאגידים חדשים פרי פעילותה של המשתלה בשנת 2015, אינם באים לביטוי בנתוני הסיכום של שנת 2014.

בשנת 2014 נגרעו 7 תאגידים, שנסגרו או נמכרו מלוא האחזקות בהם.

התפלגות המפעלים לפי היקף הכנסות



לאורך השנים ניתן לראות מגמה של הצטמצמות מפעלים בעלי מחזור הכנסות נמוך. ככל שהיקף הפעילות נמוך יותר - כך מגמת ההצטמצמות חזקה יותר. הסיבה לכך, בשנים האחרונות קיימת החרפה משמעותית ברמת התחרותיות במשק ושחיקה במרווחים התפעוליים, שאינה מאפשרת למפעלים קטנים לשמור על רווחיות.



חיים חבלין
מנהל מח' חקלאות
אגף הכלכלה

2015 שנת מאבקים 2016 שנת הזדמנויות

אנו, בתנועה הקיבוצית, שמנו לנו למטרה להחזיר את החקלאות הישראלית למקומה הטבעי בראש טבלת הערכים של מדינת ישראל. ואלו הנושאים אשר אנו רואים לנכון להמשיך ולקדם במהלך שנת 2016:

1. ביסוס סעיף החקלאות בתקציב המדינה על בסיס תכנית רב שנתית, שתאפשר בממשלה ותותאם כל שנה לצרכים המשתנים, אך תוך שמירה על תוואי תכנית הבסיס.
2. עיגון זכויות החקלאים בקרקע, על שימושיה השונים, לטווח ארוך.
3. הבטחת זכויות החקלאים לשימוש במים לטווח ארוך.
4. זכות החקלאי לעבד (The right to farm).
5. מחויבות לפיתוח הכפר ועידוד תעסוקות חליפיות לחקלאות.
6. שימור חקלאות בת קיימא לדורות הבאים.
7. החקלאות כבסיס לאספקה רציפה ומרבית של מזון בטוח ובמחירים סבירים לאוכלוסיית המדינה.

שנת 2016 מסתמנת כשנת הזדמנויות למשק המשפחתי והשיתופי, שנה אשר בה יא עלינו לפעול לייצוב החקלאות הישראלית ולהביאה למקום רווחי ובטוח יותר.

החקלאות בשנת 2015 התאפיינה בעיקר בסימן התעוררות, הן של החקלאות השיתופית והן של החקלאות המושבית. ההבנה כי מוכרחים להתאחד ולהיאבק על המשך החקלאות במתכונתה הנוכחית נולדה משינוי מהותי בדימוי של החקלאות הישראלית:

מחקלאות המייצרת מזון טרי בריא וזול; המסמנת את גבולות הארץ על ידי המחרשה והתלם; מייצרת ערכי גאווה לאומית; שומרת קרקעות לאום ושומרת על ריאות ירוקות - לחקלאות המדלדלת את מקורות המים, שודדת קרקעות, מתעללת בבעלי חיים ומקפחת עובדים זרים.

השינוי מתדמית ערכית, תורמת וחיונית לתדמית שלילית קיבל לאורך השנים סיוע משמעותי מגורמים שונים, לרבות שלטוניים, שפעלו לפגוע במגזר ההתיישבותי על מנת להעביר משאבים מהחקלאות למגזרים אחרים.

אנו במגזר ההתיישבותי העדפנו תמיד לעסוק בפיתוח ההתיישבות והחקלאות, יצירת דורות המשך ובפיתוח מקורות פרנסה חדשים ושמנו את נושא הפיתוח והשקעה בתדמיות ובדימויים בתחתית סדר העדיפויות שלנו.

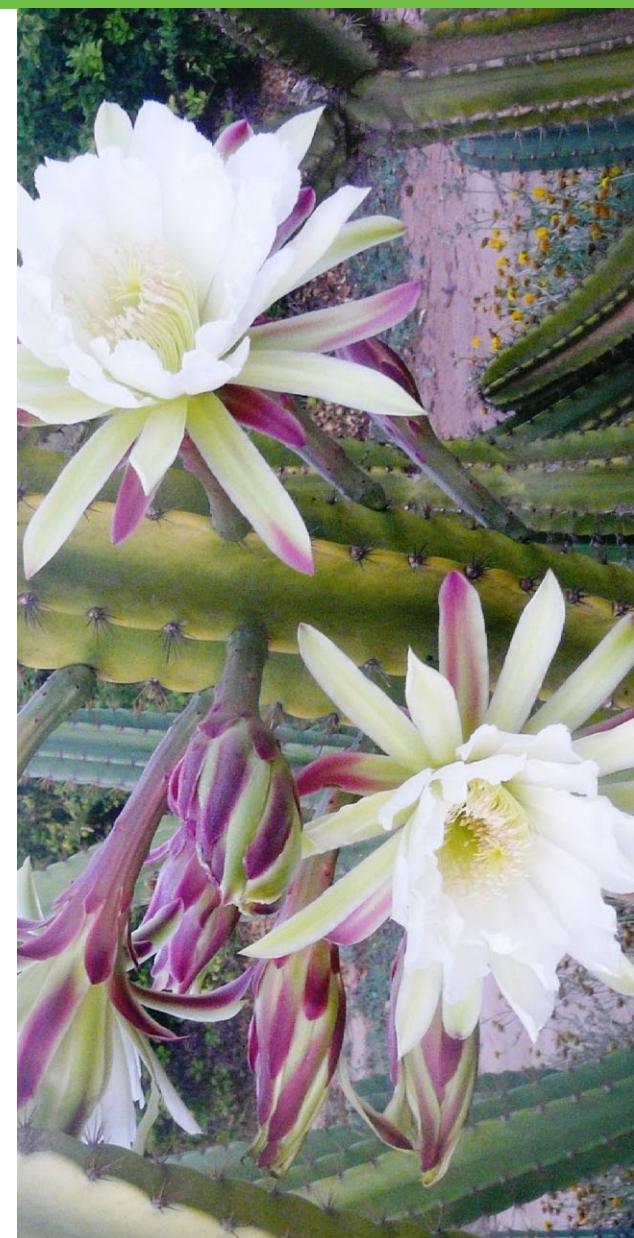
בשנה החולפת סבלה החקלאות ממשבר חמור ביצוא הירקות לשווקים באירופה, רוסיה וארה"ב - משבר שנבע בעיקר מעליית תשומות הייצור, קיטון תמיכות ממשלתיות, וכתוצאה מכך, ירידת כושר התחרות של החקלאות הישראלית בשווקים אלו. המשבר במושבים היה כבד ביחס לקיבוצים, כי בשונה מהקיבוצים החקלאות היא מטה לחם היחיד של חברי מושב רבים.

לקראת אמצע שנת 2015 הודיע משרד האוצר על כוונתו לבצע רפורמות עמוקות בענפי המדגה, צאן לחלב, ביצים ופטם. יישום רפורמות אלו יכול היה להוות איום מידי ומוחשי על חקלאות ישראל במתכונתה הנוכחית. כמו כן, הודיע משרד האוצר כי בכוונתו להחריף את צמצום הפטור מהגבלים עסקיים בחקלאות, פטור המאפשר לחקלאים לשתף פעולה בתיאום ומכירת תוצרת ותשומות חקלאיות.

הגזירות שריחפו מעל ראשי החקלאים הביאו לשילוב ידיים בין כל הנהגות ההתיישבות והארגונים הכלכליים האזוריים והוחלט על יציאה למאבק על הזכות שלנו להמשיך לייצר ולהתפרנס מהחקלאות.

חלקם של הקיבוצים בערך התפוקה החקלאית (מיליוני ש"ח)

2013	2013	2013	2014	2014	2014	
סה"כ ארצי	אומדן קיבוצים	% הקיבוצים	סה"כ ארצי	אומדן קיבוצים	% הקיבוצים	
29,976	13,783	46%	30,175	14,477	48%	סה"כ ערך הייצור
18,036	8,319	46%	18,488	8,958	48%	ענפי הצומח
2,085	1,918	92%	2,832	2,565	91%	גד"ש
6,458	2,712	42%	6,015	2,495	41%	ירקות, תפוז"א ומקשה
5,505	2,752	50%	5,931	3,073	52%	פירות
1,354	556	41%	1,277	524	41%	הדרים
1,009	50	5%	880	44	5%	פרחים וצמחי נוי
956	96	10%	956	48	5%	זרעים ושתילים
669	235	35%	597	209	35%	שונים
11,940	5,464	46%	11,687	5,519	47%	בעלי חיים
3,130	1,815	58%	3,007	1,748	58%	חלב בקר
1,760	792	45%	1,550	775	50%	בשר בקר
173	43	25%	190	38	20%	חלב צאן
989	198	20%	956	143	15%	בשר צאן
2,608	1,434	55%	2,972	1,516	51%	בשר פטם
609	292	48%	454	204	45%	בשר הודים
896	18	2%	827	17	2%	ביצי מאכל
842	556	66%	897	762	85%	רביה לול
235	230	98%	239	227	95%	מדגה בריכות
241	60	25%	242	61	25%	מדגה אחר
250	-	0%	254	-	0%	חזירים
62	25	40%	58	23	40%	דבש
145	1	1%	42	5	12%	שונים





סה"כ ארצי	קיבוצים	
חלב בקר (ליטר)	1,455,859	846,338 58%
חלב כבשים (ליטר)	9,702	3,590 37%
חלב עיזים (ליטר)	13,750	1,925 14%
פטם (אלפי טון)	480	245 51%
הודים (אלפי טון)	92	41 45%
ביצים (מיליוני יחידות)	1,670	33 2%

חלקם של הקיבוצים בערך התשומה הארצית

2012	2013	2014	
40%	37%	37%	מספוא
30%	33%	33%	מים
44%	40%	40%	חומרי אריזה
44%	44%	44%	דשנים וזבלים
45%	44%	44%	הובלה שכירה
45%	46%	46%	חלפים ותיקונים
48%	40%	40%	דלק, שמנים, חשמל
45%	44%	44%	חומרים להגנת הצומח
45%	40%	40%	אפרוחים, זרעים ושתילים
45%	40%	40%	מנהל ושונות



חלקם של הקיבוצים בצריכת המים הארצית לחקלאות

2012	2013	2014	
מייס שוליים - מקורות			
39%	38%	38%	קולחין
39%	38%	38%	שפד"ן
16%	58%	60%	מליחים
30%	45%	47%	
מייס שוליים - מקור עצמי			
47%	49%	39%	קולחין
82%	39%	40%	שטפונות
48%	63%	61%	מליחים
52%	49%	42%	
מים שפירים			
21%	21%	26%	מקורות
42%	43%	19%	מקור עצמי
29%	29%	23%	



(*) החל משנת 2013 ניתנו רשיונות איזוריים הכוללים גם קיבוצים - חלק זה של הקיבוצים לא נכלל בחישוב.





	2012	2013	2014
מייס שוליים - מקורות			
קולחין	7%	6%	6%
שפד"ן	16%	14%	13%
מליחים	5%	17%	19%
	28%	36%	38%
מייס שוליים - מקור עצמי			
קולחין	24%	22%	22%
שטפונות	9%	5%	6%
מליחים	6%	6%	8%
	39%	33%	35%
מים שפירים			
מקורות	15%	14%	18%
מקור עצמי	17%	17%	9%
	32%	31%	27%





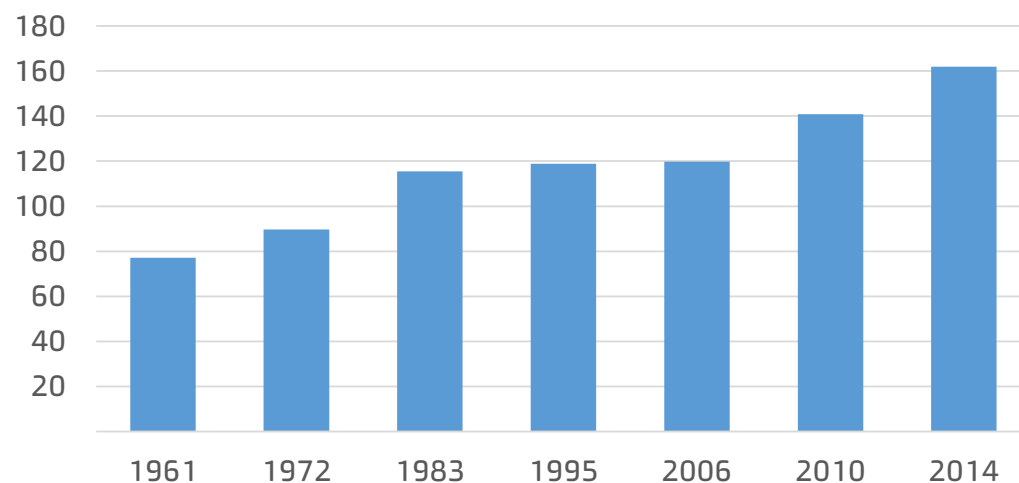
התפלגות הקיבוצים לפי גודל

אוכלוסיית הקיבוצים

פיזור גאוגרפי

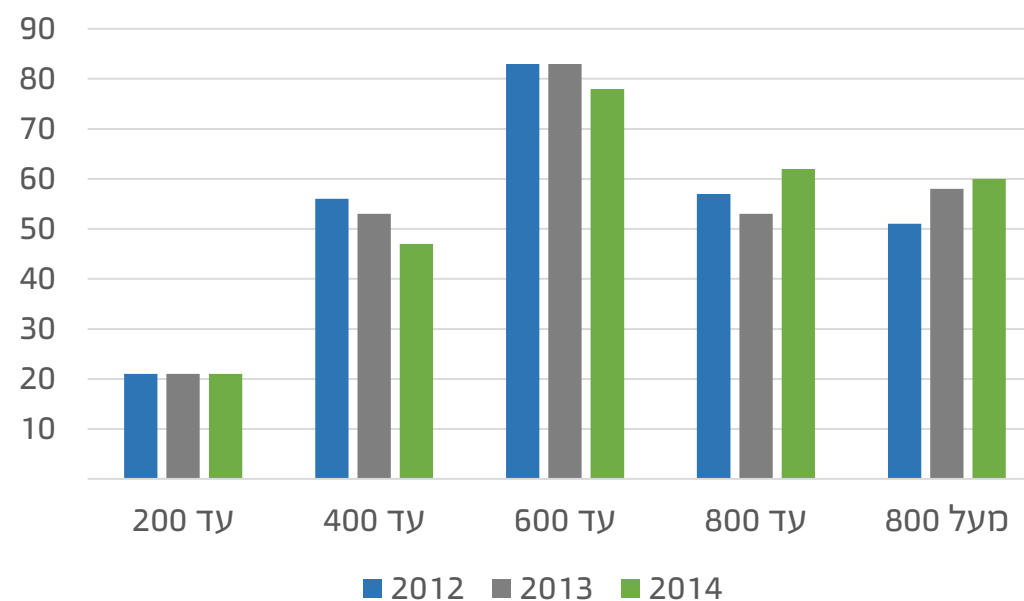
Diagram illustrating the distribution of kibbutzim by size, population, and geographical distribution. The diagram consists of 10 horizontal bars of varying lengths, all in shades of green, arranged in a descending order from top to bottom. The top bar is the longest and darkest green, while the bottom bar is the shortest and lightest green.

אוכלוסיית הקיבוצים (נתוני הלמ"ס)

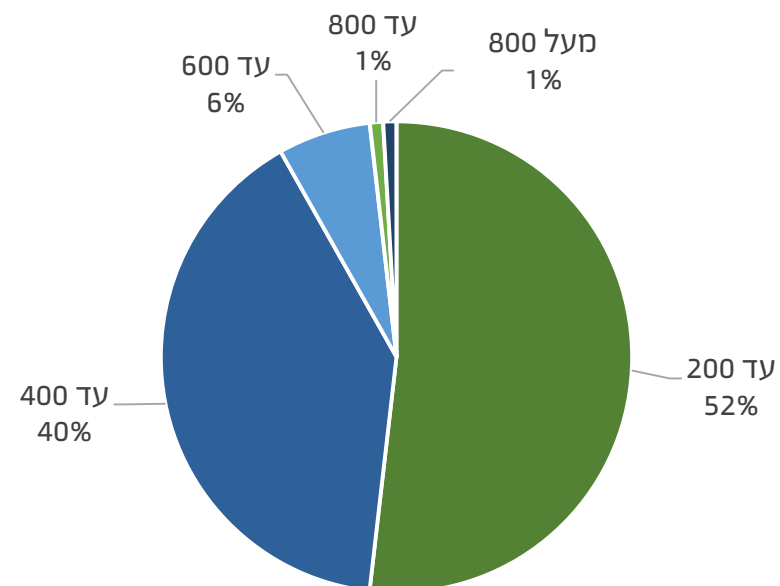
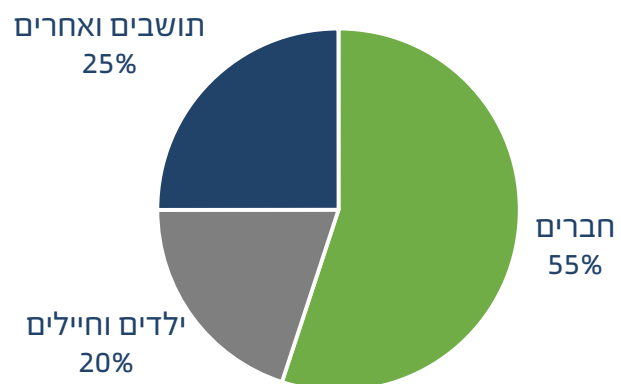


ניתן לראות את הקיפאון של שנות המשבר הכלכלי ואת הצמיחה הגדלה מאמצע שנות האלפיים.

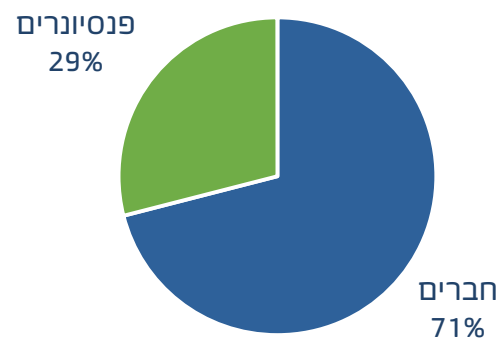
התפלגות הקיבוצים לפי גודל האוכלוסייה (נתוני הלמ"ס)



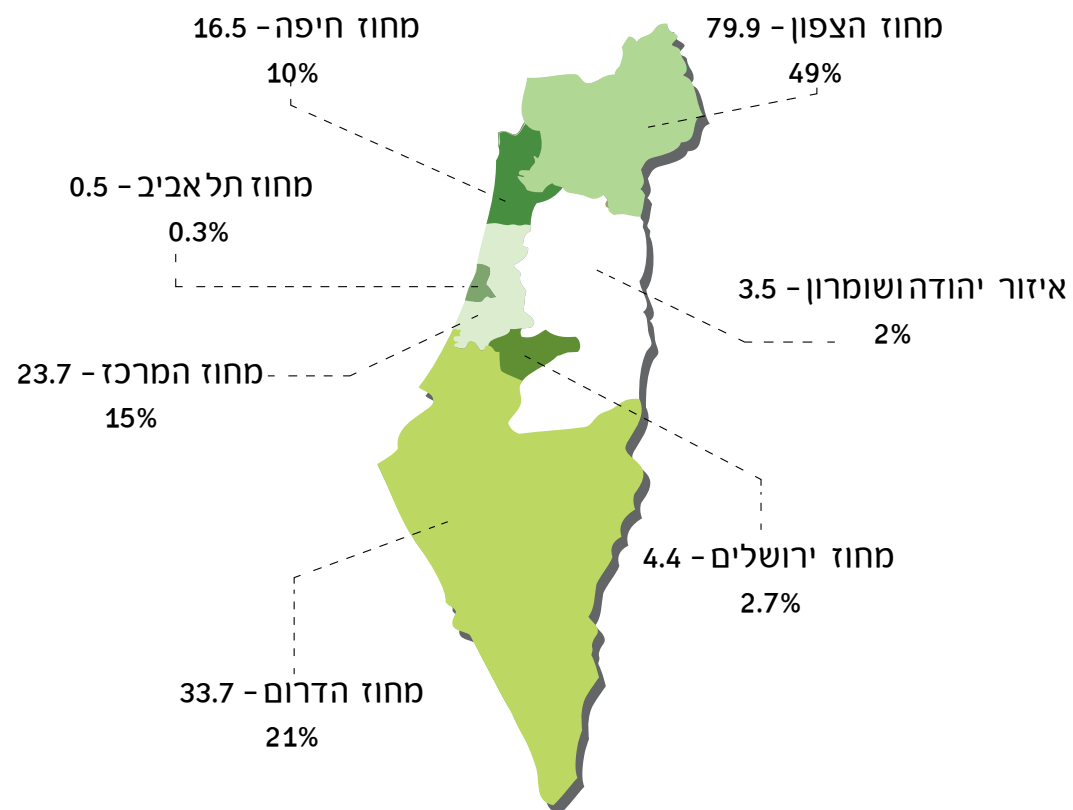
התפלגות האוכלוסיה בקיבוצים



מספר החברים בגיל פנסיה מתוך חברי הקיבוץ



הפיזור הגיאוגרפי של אוכלוסיית הקיבוצים (נתוני הלמ"ס ובאלפים)



מעל 70% מאוכלוסיית
הקיבוצים מתגוררת
בפריפריה.

אורחות חיים



התנהלות

קליטה

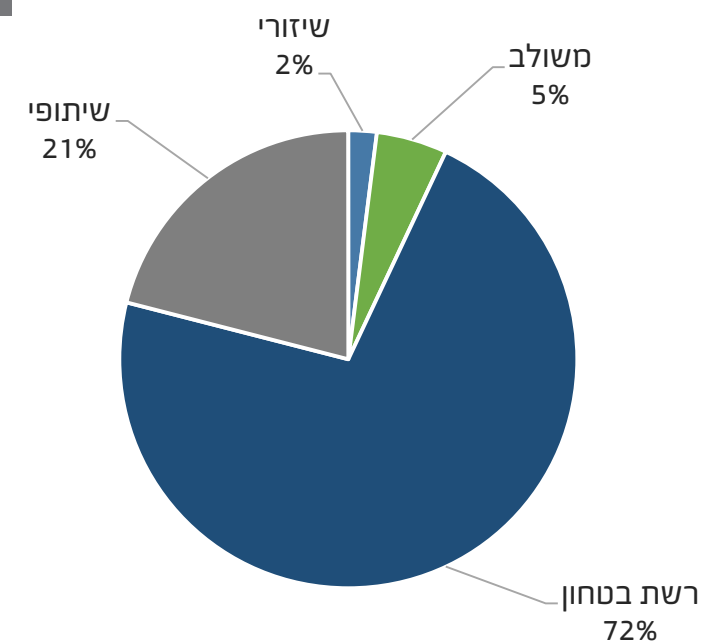
הרחבה קהילתית

תב"ע

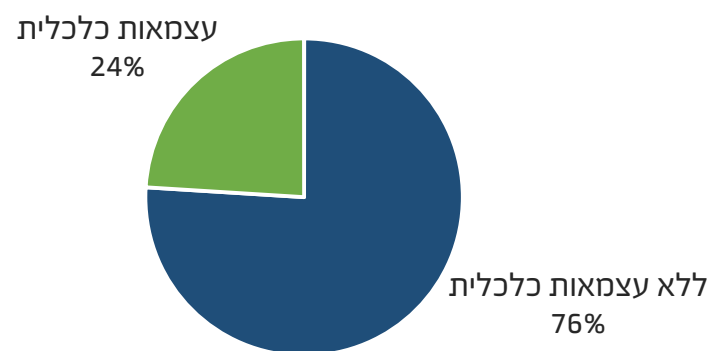
שיוכים

פרישה / פנסיה

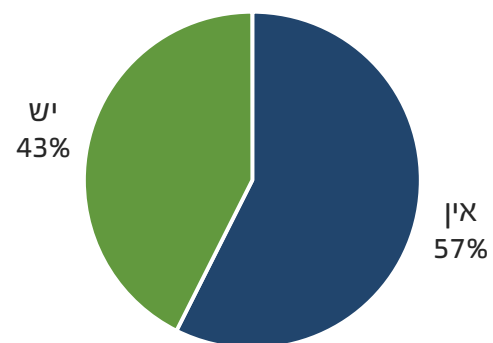
מודל התנהלות



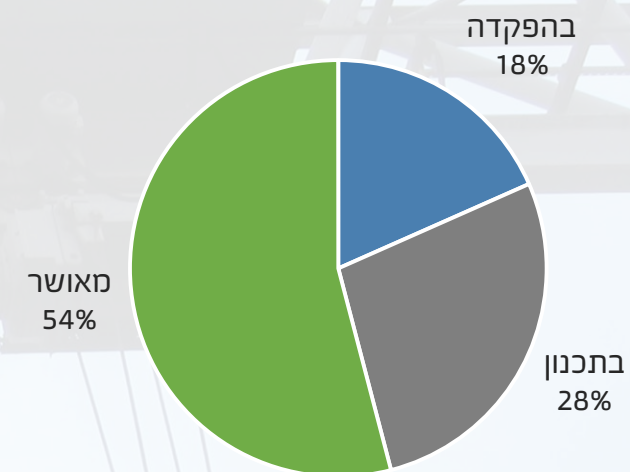
מאפייני קליטה



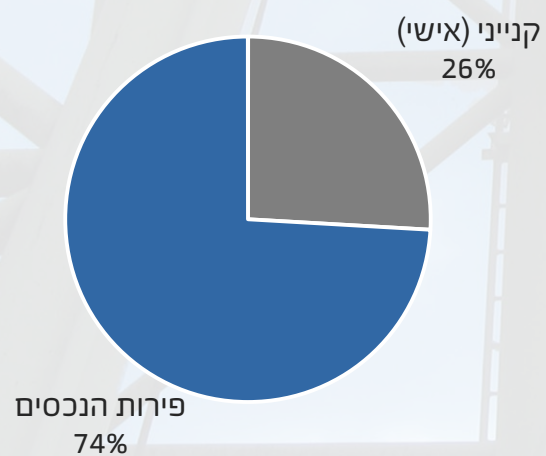
שכונת הרחבה קהילתית



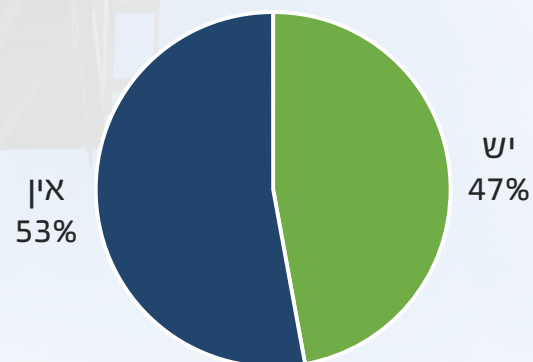
מצב התב"ע



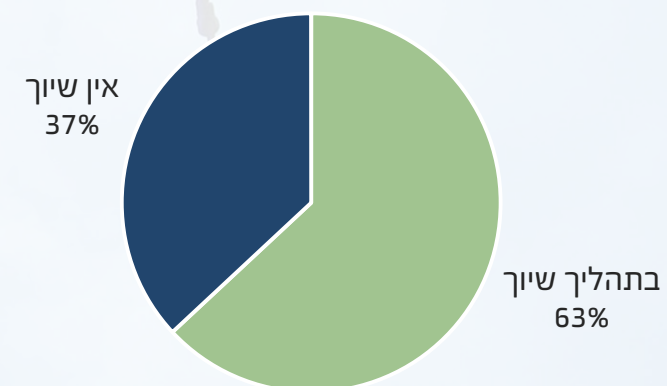
שיוך נכסים יצרניים (מהות)



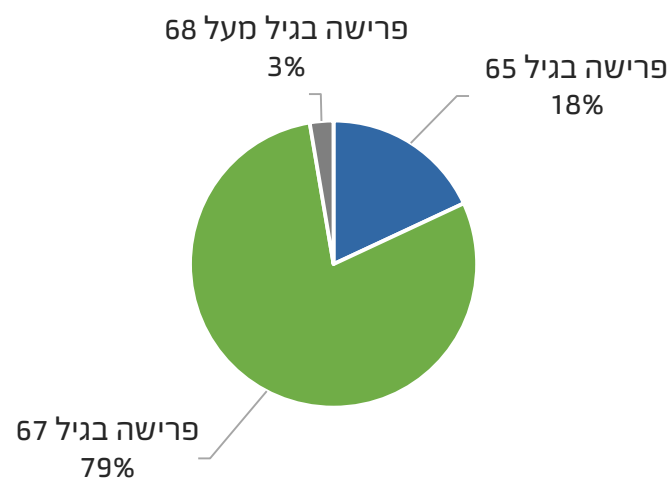
שיוך נכסים יצרניים



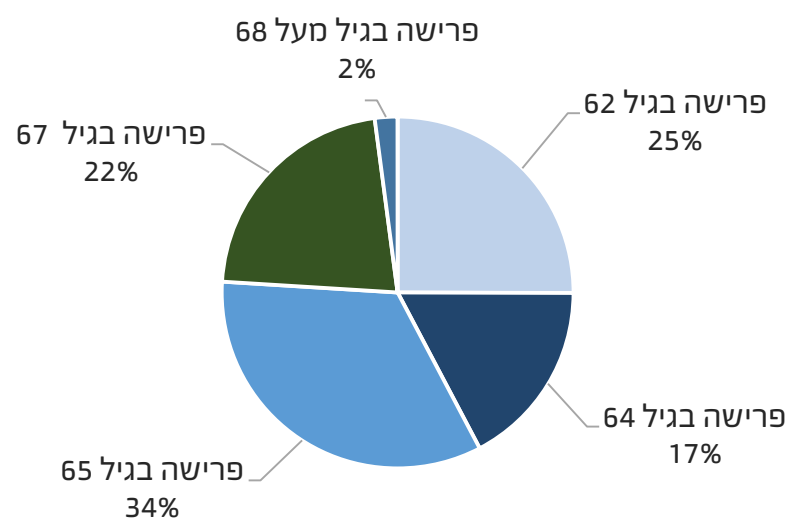
שיוך דירות



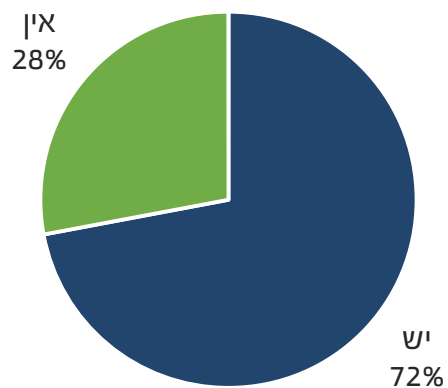
גיל פרישה של חבר



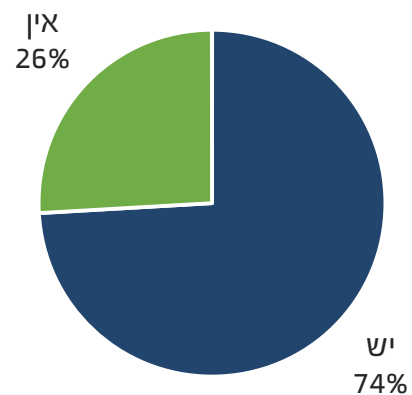
גיל פרישה של חברה



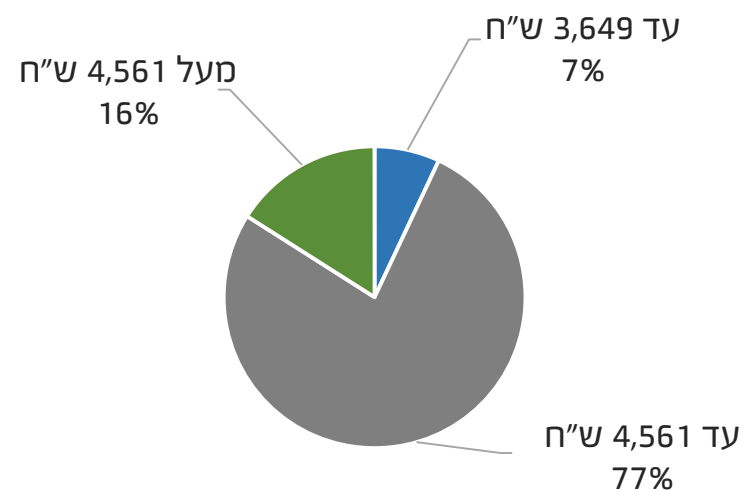
האם לקיבוץ יש גרעון אקטוארי פנסיוני



האם יש לקיבוץ קרן מילואים / קרן נאמנות



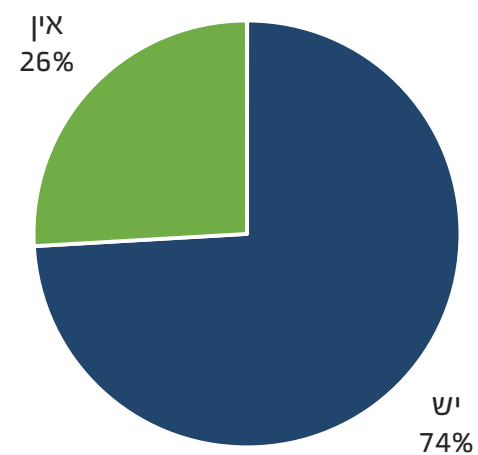
סה"כ פנסיה המשולמת לחבר (לא כולל ביטוח לאומי)



(*) בהתייחס לשכר הממוצע כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי.



האם יש בקיבוץ בית סיעודי / בית משפחתי



האם יש בקיבוץ הסכמים / ועדה לבעלי צרכים מיוחדים / קרן לעזרה הדדית

